

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย การเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการตนเองของชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนากับชุมชน จึงใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นวิธีวิจัยหลักที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งต้องการศึกษาพฤติกรรมทัศนคติ จิตสำนึก ข้อคิดเห็นคิด ข้อเสนอแนะในการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนในพื้นที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 15 พื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วนที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการพัฒนาชุมชน มีวิธีการศึกษาที่สำคัญดังนี้

3.1.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยเป็นตัวแทนชุมชนได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลของทั้ง 15 พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

เทศบาลตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบลแจนแลน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบลบัวตูม อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ

ตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ

ตำบลเมืองพล อำเภอเมืองพล จังหวัดขอนแก่น
 ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
 ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดบุรีรัมย์
 เทศบาลตำบลหัวช้าง อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
 ตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
 ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
 ตำบลหนองพุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
 ตำบลอุดมพร อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

3.1.2 เครื่องมือในการศึกษา

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริง และความเป็นจริงมากที่สุด ประกอบด้วย

1) การสังเกต (Observation) ใช้เก็บข้อมูลบริบทพื้นที่ชุมชน ด้านกายภาพ ของสิ่งแวดล้อม ชยะมูลฝอยและพฤติกรรมของชุมชน และรูปประเด็นเชิงพรรณนา

2) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกรายประเด็น แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้เก็บข้อมูลด้านบริบทชุมชนซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไป และแบบมีโครงสร้างใช้ถามภาพรวมของกิจกรรมการวิจัย ซึ่งใช้เก็บหลังจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติและการถอดบทเรียน หลังจากที่มีการทดลองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นเชิงพรรณนา

3) เวทีชาวบ้าน (People forum) เป็นการพูดคุย สนทนาแบบพื้นบ้าน ในประเด็นความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การแก้ปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาและการวิจารณ์ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ใช้เก็บข้อมูล ทั้งระยะเตรียมการ ระยะปฏิบัติการ ระยะประเมินผลและระยะรับผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้นต่อชุมชนโดยรวมในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นเชิงพรรณนา

3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การสังเกต การสัมภาษณ์ การระดมความคิดและการจัดเวทีชาวบ้าน มา

วิเคราะห์และสังเคราะห์ รายประเด็นเชื่อมโยงแนวคิดสรุปผลและนำไปอธิบายเสริมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้เนื้อหาที่มีความละเอียดชัดเจนกลุ่มลึกยิ่งขึ้น

3.2 การศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษาเชิงปริมาณเป็นการวิจัยข้อมูลเชิงตัวเลขเพื่อต้องการหาปริมาณประชากร ปริมาณขยะและข้อมูลด้านการจัดการขยะอื่นๆ มีวิธีการวิจัย ดังนี้

3.2.1 ประชากร ประชากรเป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ประชาชนที่เป็นเจ้าบ้านหรือสมาชิกของครัวเรือนและเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 15 ตำบลในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนชุมชนทุกหมู่บ้าน ประกอบด้วย กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ของตำบลทั้ง 15 ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการคิดเทียบบัญญัติไตรยางศ์หาอัตราส่วนร้อยละ 15 ของประชากรครัวเรือนทั้งหมดของแต่ละหมู่บ้าน และการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบบบังเอิญจากประชากรของครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน

3.2.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลด้านการจัดการขยะในครัวเรือนทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและแบบประเมินใช้ประเมินความรู้ความเข้าใจในการฝึกอบรม

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS และวิธีการบรรยาย ดังนี้

ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจ

- 1) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมินใช้สถิติค่าร้อยละ
- 2) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการจัดการขยะวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

เกณฑ์การกำหนดค่าน้ำหนักความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5), มาก (4), ปานกลาง (3), น้อย (2), น้อยที่สุด (1) นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบประเมินของกลุ่มตัวอย่างมาหาค่าเฉลี่ย และมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
	3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
	2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
	1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
	1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.3 วิธีการขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ทีมนักวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1) ทำหนังสือเชิญกลุ่มเป้าหมายและตัวอย่างประชุมเพื่อทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินการวิจัย

2) ศึกษาบริบทพื้นที่การวิจัย

3) เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไข

4) จัดฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

5) จัดเวทีชาวบ้านระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนา

6) ดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนา

7) ประเมินผล

8) ถอดบทเรียนและสรุปบทเรียน

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

(1) ค่าร้อยละ

(2) ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

(3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ข้อมูลจากกิจกรรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้สถิติแบบบรรยายตามข้อเท็จจริง

3.5 แผนการดำเนินการ

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ/ช่วงเวลา ดำเนินการ	ทำอย่างไร/ใครเป็นคนทำ/ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ	หมายเหตุ
ระยะที่ 1 การเตรียมนักวิจัย เตรียมพื้นที่ และวางแผนการดำเนินงาน		
เดือนมกราคม 2560 1.1 เตรียมทีมวิจัย 1.2 เตรียมพื้นที่เป้าหมาย 1.3 วางแผนการดำเนินงาน	1.1 ประชุมนักวิจัยเพื่อวางแผนงาน 1.2 ประสานงานทีมวิจัยพื้นที่เพื่อเตรียมพื้นที่ 1.3 วางแผนการดำเนินงานร่วมกับนักวิจัยและนักวิจัยพื้นที่ - ทีมวิจัย มรภ.บร. 12 คน - นักวิจัยพื้นที่ 13 คน รวม 25 คน	
ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่และสังเคราะห์ข้อมูล		
เดือนมกราคม-มีนาคม 2560 2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ 2.2 สังเคราะห์ข้อมูล	2.1 ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล 13 พื้นที่ 2.2 สังเคราะห์ข้อมูล - ทีมวิจัย มรภ.บร. 3 คน - ทีมวิจัยพื้นที่ 13 พื้นที่ รวม 16 คน	
ระยะที่ 3 ติดตามผลและสังเคราะห์ผล		
เดือนเมษายน-กรกฎาคม 2560 3.1 ติดตามผลการดำเนินงาน เดือนกรกฎาคม 2560 3.2 สังเคราะห์ผล	3.1 เชิญประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัย 3.2 สังเคราะห์ผลการดำเนินงาน 3.3 วางแผนการรายงานความก้าวหน้าครั้งต่อไป - ทีมวิจัย มรภ.บร. รวม 12 คน	

ขั้นตอนหรือกิจกรรมหลักของโครงการ/ช่วงเวลาเพื่อดำเนินการ	ทำอย่างไร/ใครเป็นคนทำ/ทำร่วมกับใครบ้าง ฯลฯ	หมายเหตุ
	-ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน รวม 15 คน	
ระยะที่ 4 ถอดบทเรียนและสรุปบทเรียน		
เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2560 4.1 ถอดบทเรียน 4.2 สรุปบทเรียน	4.1 จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติ 4.2 ถอดบทเรียนและสรุปบทเรียน -ทีมวิจัย มรภ.บร. 12 คน -ทีมวิจัยพื้นที่ 13 คน รวม 25 คน	
ระยะที่ 5 วัดผล ประเมินผล และสรุปผล		
เดือน กันยายน 2560 5.1 วัดผลและประเมินผล	5.1 ประชุมนักวิจัยเพื่อออกแบบการประเมินผล -สร้างเครื่องมือ -เก็บข้อมูล -วิเคราะห์ข้อมูล -ทีมวิจัย มรภ.บร. 12 คน รวม 12 คน	
เดือน กันยายน 2560 5.2 สรุปผลการวิจัย	5.2 สรุปผลการวิจัย -รวบรวมรูปเล่มวิจัย -ทีมวิจัย มรภ. 3 คน รวม 3 คน	